

Beszélgetés

tévedsz: nem úszhatod meg!

*sikerek és szerencsék elkerülik
az ilyen völgyeket*

*elnehezült tested hurcolását
már el kellett fogadnod régen
hiszen tudod:
nem a csónakok röpitének célba
bár meglehet, hogy úszókarikákkal
könnyebb*

*de a kar! — kemény izmai
neked engedelmeskednek — a tied!*

hogyan kevés? nem tudhatod

Turintól Mexikóig

Az elmúlt esztendőkből behatóan foglalkoztam az úgynevezett Kossuth-emigráció eddig csak részleteiben kutatott amerikai szárnyának történetével. Munkám során sok, eddig ismeretlen forrásra bukkantam, illetve a témáról a hazai sajtóban írott cikkeim nyomán sokan kerestek meg birtokukban lévő különböző dokumentumokkal. Ezek között, szokás szerint, akadtak olyanok is, amelyek bár értékesek, vagy csupán érdekesek voltak, nem tartoztak szorosan vett tárgyamhoz. Ilyen a mellékelt napló-levél is, amelyet írójának családja őrzött meg, s juttatott el hozzám.

A kézirat megőrzői annak szerzőjéről sajnos, nem sokkal többet tudnak már, mint amennyi magából az írásból kiderül. Ezek szerint Kiss Gyula fiatal szaléziánus szerzetesként, kétszötendei olaszországi felkészítés után, tanító-misszionáriusnak Mexikóba utazott, feltehetőleg az évszázad első évtizedében, de mindenképpen a századfordulóhoz közel. Mint egy későbbi levéltöredékéből kiderül, ekként is működött, korai haláláig. A családi hagyomány szerint megölték, de erre semmiféle bizonyíték sincs; igaz, további sorsáról sem.

Megérkezése után *Turintól—Mexikóig* (útleírás) címmel naplószerű, körülbelül ötvenoldalas levélben számolt be úti élményeiről édesanyjának. A szép, olvasható kézírással írt levelet vonalazott nyolcadrét — füzetlapokhoz hasonló — papírra írta (lehet, abból is vágta ki), amelynek első lapján, a bal felső sarokban a következő nyomtatott felirat áll: Colegio Salesiano — Colonia de Sta. Julia — Apartado Postal 927 — Teléfono 3, Tacuba — México, D. F.

Az útinapló jellegzetes példája annak a nem ritka esetnek, amikor az egyszerű nagyhatású élmény íróvá tesz valakit, aki különben, s más esetben, nem az. Kiss Gyula — az útinapló bizonyossága szerint —, nem csupán eleveneszerű és érzékes, fogékony lelkű, nagyigényű szolgálata közben is roppant derűs, életvidám fiatalember lehetett, hanem képes arra is, hogy a vele történt eseményeket és őt ért benyomásokat színesen, érzékletesen és olvasmányosan adja elő. Naivitása, rácsodálkozása a világra, annak különösségeire jól párosulnak a természetes ész és következtetőképesség erényeivel.

Úgy vélem, az elmondottakat a kézirat megerősíti; — ezért, megítélésem szerint, irodalmi és kortörténeti érdeme van annyi, hogy kinyomtatassák, s ha nem is az egész — hiszen nem hivatásbeliről lévén szó, az írás színvonala egyetlen —, néhány részlete mindenestre. A következőkben ezeket a részleteket közlöm, lehetőleg keveset változtatva rajta, még a helyesíráson is, legfeljebb néhány interpunkciót igazítottam meg, a könnyebb olvashatóság kedvéért.

BOGÁTI PÉTER